

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія аеронавігації

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни

«Нормативно-правова і спеціальна підготовка пілотів до польотів на МПЛ:
повітряне законодавство»

обов'язкових компонент

освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Аеронавігація

За темою № 5 – Обслуговування повітряного руху

Кременчук 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 № 7

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кременчуцького
льотного коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 28.08.2023 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з технічних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 № 7

Розглянуто на засіданні циклової комісії аеронавігації протокол 28.08.2023 № 1.

Розробник:

Викладач циклової комісії аеронавігації, спеціаліст вищої категорії Журід В.І.

Рецензенти:

1. Професор циклової комісії аеронавігації, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, викладач-методист Тягній В.Г.
2. Професор циклової комісії авіаційного і радіоелектронного обладнання, к.т.н., спеціаліст вищої категорії Гаврилюк Ю.М.

План лекцій:

1. Призначення і задачі служби ОПР.

Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Загальні правила польотів у повітряному просторі України від.06.02.2017 №66/73
2. Постанова Верховної Ради. Повітряний кодекс України. Керівний. Київ, 2014.
3. Положення про систему управління БП на авіаційному транспорті. Наказ № 895. Київ, Державіаслужба, 2006.
4. А.П.Мовчан. Міжнародне повітряне право.
5. В.Н.Дежкін. Основні проблеми сучасного повітряного права.
6. В.Д.Бордунов. Правове регулювання міжнародних польотів цивільних ПС.
7. Повітряне право України: навчальний посібник/ за заг.ред.д-ра ю.н. В.В. Костицького. – Дрогобич: Коло, 2011.- 552 с.
8. Ю. С. Скороход. Міжнародна організація цивільної авіації // Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х т./Редкол.:Л. В. Губерський (голова) та ін. — К.:Знання України, 2004 — Т.2 — 812с. ISBN 966-316-045-4

Додаткова література:

9. Керівництво з розслідуванням АП та інцидентів. Дос9756-А №965. Монреаль, 2000.
10. Правила розслідування АП з цивільними ПС в Україні. Київ, Державіаслужба, 2005.
11. Керівництво з запобіганням АП. Дос 9433-А №923. Монреаль, ІКАО, 1987.
12. КЛЕ Мі-8МТВ. МГА, 1996

13. Я.М. Балаховський. Словар міжнародного повітряного права. Наука, 1988
14. Виробництво польотів ПС ДОС 8168. Правила. ІКАО, 1993
15. Правила польотів та ОВД ДОС 4444. Правила., ІКАО, 1993
16. Опришко В. Ф. Міжнародне економічне право: підручн. / В. Ф. Опришко. — 2-ге вид., перер. і допов. — К. : КНЕУ, 2003. — 311 с.
17. **Безлюдько І. О. Договір перевезення вантажу повітряним транспортом за цивільним правом України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 « Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / І. О. Безлюдько. — К., 2005. — 20 с.**
18. Черкес М.Ю. Міжнародне право: Підручник, [Текст] Київ, 2000.-275с.
19. Герасимов Р.О. Природа і статус регламентів Міжнародної організації цивільної авіації ІКАО у міжнародному праві [Текст] // Науковий вісник Чернівецького уні-верситету: Збірник наукових праць. Серія: правознавство. Випуск 348 (2006) – Чернівці: Рута. - 2006. Ї С. 59-64.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

20. Режим доступу: <http://aerolan.com.ua/publ/35-1-0-55>
21. Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2
22. Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/>
23. Режим доступу: http://uksatse.ua/doc/ans_list_10_2018_uk.pdf

1. Призначення і задачі служби ОПР.

Пункт збору донесень щодо обслуговування повітряного руху.

Вертикально розташована на жовтому тлі чорна літера "С" позначає місцезнаходження пункту збору донесень щодо обслуговування повітряного руху.

Виконуються польоти планерів.

Знак у вигляді подвійного хреста білого кольору, який викладається горизонтально на сигнальній площадці, означає, що аеродром використовується для польотів планерів і що такі польоти виконуються в даний час.

Д) Сигнали, використовувані межу сигнальником і пілотом.

1. Дійте у відповідності з наступними сигналами.

Сигнальник керує діями пілота, якщо цього вимагають умови руху на аеродромі.

2. Місце стоянки тут.

Руки підняті над головою долонями всередину.

3. Руліть до наступного сигнальнику.

Права чи ліва рука опущена вниз, інша рука спрямована впоперек тулуба, вказуючи напрямок розташування наступного сигнальника.

4. Руліть вперед.

Руки трохи розставлені долонями назад; розробляються повторювані рухи руками вгору-назад, починаючи від рівня плечей.

5. Поворот.

а) Повертайте вліво: права рука опущена вниз, лівою рукою виробляються повторювані рухи вгору-назад. Швидкість руху руки позначає темп повороту.

б) Повертайте вправо: ліва рука опущена вниз, правою рукою виробляються повторювані рухи вгору-назад. Швидкість руху руки позначає темп повороту.

6. Стоп.

Піднятими над головою руками робляться повторювані схрещувальні рухи, які розходяться (швидкість руху рук вказує на терміновість зупинки, тобто чим швидше рух рук, тим швидше слід зробити зупинку).

7. Гальма.

а) Натисніть на гальма: зігнути в лікті руку з розігнутими пальцями горизонтально перед корпусом і потім стиснути кисть руки в кулак.

б) Відпустіть гальмо: зігнути в лікті руку зі стислою в кулак кистю горизонтально перед корпусом, розтиснути кулак і розігнути пальці.

8. Стоянкові колодки.

а) Колодки встановлені: руки опущені вниз долонями всередину; розведені в бік руки переміщуються всередину.

б) Колодки прибрані: руки опущені вниз долонями назовні; руки переміщуються в різні сторони.

9. Запускайте двигун (двигуни).

Ліва рука піднята над головою з числом розігнутих пальців, відповідних номером запущеного двигуна; правою рукою виробляються кругові рухи на рівні голови.

10. Вимкніть двигуни.

Одна рука піднята до рівня плечей, перед шиєю, долонею вниз. Рука, залишаючись зігнутою в лікті, рухається горизонтально з боку в бік.

11. Знижуйте швидкість.

Руки опущені вниз, долоні звернені до землі; потім проводиться кілька рухів вгору-вниз.

12. Зменшуйте обороти двигуна (двигунів) на зазначеній стороні.

Руки опущені вниз, долоні звернені до землі; потім правою або лівою рукою виробляються рухи вгору і вниз, що позначають, що слід знизити оберти двигуна(двигунів), відповідно, на лівій або правій стороні.

13. Рухайтеся тому.

Руки опущені вниз долонями вперед; проводиться повторювані рухи вперед-вгору до рівня плечей.

14. Повороти під час руху назад.

а) Хвостом вправо: ліва рука спрямована під кутом вниз; піднятою над головою правою рукою

проводиться повторювані рухи вперед - в горизонтальне положення і назад - у вертикальне.

б) Хвостом уліво: права рука спрямована під кутом вниз; піднятою над головою лівою рукою виробляються повторювані рухи вперед – в горизонтальне положення і назад – у вертикальне.

15. Шлях вільний.

Права рука зігнута в лікті і піднята вгору; кисть стиснута в кулак, великий палець витягнутий вгору.

16. Висіння.

Руки розведені в сторони в горизонтальному положенні.

17. Набирайте висоту.

Руки розведені горизонтально в бік долонями вгору; виконуються повторювані рухи вгору - вниз до рівня плечей. Швидкість руху рук вказує на швидкість набору висоти.

18. Знижується.

Руки розведені горизонтально в сторони долонями вниз; виконується повторювані руху вниз - вгору до рівня плечей. Швидкість руху рук вказує на швидкість зниження.

19. Пересувайтеся горизонтально.

Відповідна рука витягнута горизонтально в напрямку руху; рукою виробляються повторювані рухи перед корпусом в сторону витягнутої горизонтально руки.

20. Приземляйтеся.

Руки опущені вниз і схрещені перед корпусом.

Е) Сигнали, що передаються пілотом повітряного судна сигнальнику.

1.Тормоза.

а) Гальма включені: розташувати руку з розігнутими пальцями в горизонтальному положенні на рівні особи і стиснути кисть руки в кулак.

б) Гальма відпущені: розташувати руку зі стислою в кулак кистю в горизонтальному положенні на рівні особи і розігнути пальці.

2. Стояночні колодки.

а) Встановити колодки: розвести руки долонями назовні і схрестити їх перед лицем.

б) Прибрати колодки: схрещені перед обличчям руки долонями на-ружу розвести в сторони.

3.Готовність до запуску двигуна (двигунів).

Розігнути на руці відповідну кількість пальців, показовий номер підлягає запуску двигуна.

ОСОБЛИВІ ВИПАДКИ В ПОЛЬОТІ.

Перехоплення цивільних ВС.

Дії перехоплюваних ВС:

- виконує вказівки перехоплювача, інтерпретуючи сенс візуальних сигналів і відповідаючи на них.
- повідомляє, у міру можливості, відповідний орган ОПР;
- по можливості встановити р / зв'язок з перехоплювачем або органом управління перехоплення на частоті 121,5 мгц або 243 мегагерц;
- встановити код А-7700 на прийомовідповідача.

Якщо по радіо отримані вказівки, що суперечать вказівкам перехоплювача, перехоплений ВС запитує роз'яснення, продовжуючи з'ясовувати вказівки перехоплювача.

Відмова зв'язку.

При відмові зв'язку екіпаж повинен використовувати всі радіотехнічні засоби для отримання інформації від диспетчера, встановити на прийомовідповідачі.

режим «А» код 7600, крім того, якщо ВС становить частину аеродромного руху над контрольованим аеродромом, він повинен стежити за візуальними сигналами, що передаються вишкою.

При відмові зв'язку в VMC:

- продовжувати політ в VMC;

- здійснити посадку на найближчому придатному аеродромі;
- по можливості повідомити органу ОВС про своє прибуття (якомога швидше).

При відмові зв'язку в ІМС:

- продовжувати політ до РНТ аеродрому посадки, при необхідності виконувати політ в зоні очікування над РНТ;
- почати зниження над РНТ точно в отримане і підтверджене в останній раз час очікуваного заходу на посадку, або як можна ближче до нього або ж до часу вказаною в FPL.

Якщо диспетчерський дозвіл щодо висоти польоту видано тільки на частину маршруту, то ВС має витримувати заданий ешелон.

Радіозв'язок під час перехвату.

Кожна фраза, показана в таблиці, вимовляється двічі.

Фрази, які використовуються перехоплює повітряними судами			фрази, використовувані перехватуючими повітряними судами		
Фраза	Вимова	Значення	Фраза	Вимова	Значення
CALL SIGN	<u>КОЛ</u> САЙН	Прошу повідомити ваш позивний	CALL SING (call sign)	<u>КОЛ</u> САЙН(позивний)	Мій позивний (позивний)
FOLLOW DESCEND	ФО-ЛОУ ДИ-СЕНТ	Слідуйте за мною Знижуйтеся для виконання посадки	WILCO	ВИЛ-КО	Вас зрозумів. Виконую.
YOU LAND	Ю-ЛЭНД	Сідайте на цей аеродром	CAN NOT	КЭН-НОТ	Виконати не можу
PROCEED	ПРО-СИД	Слідуйте своїм курсом	REPEAT	РИ-ПИТ	Повторіть вашу вказівку
			AN LOSR	ЭН ЛОСТ	Втратив орієнтування

			NAYDAY	МЕЙДЕЙ	терплю ЛИХО
			HIJACK ³	ХАЙ-ДЖЕК	Захоплений
			LAND (place name)	ЛЭНД (найменування пункту)	Вимагаю здійснити посадку (найменування пункту).
			DESCEND	ДИ-СЕНД	Вимагаю знизитися

1. У другій колонці підкреслені склади, які повинні вимовлятися з наголосом.

2. Необхідний позивний повинен бути тим позивним, який використовується для встановлення радіотелефонного зв'язку з органами обслуговування повітряного руху та який відповідає пізнавальний індекс повітряного судна, включеному до плану польоту.

3. Умови не завжди можуть виявитися придатними для використання фрази "ХАЙ-ДЖЕК"